

D • N
12/4 1959

Hälsa inte Unter den Linden

Både i Wien och i Haag finner man de allierade partiernas hållning till varandra och till den gemensamma regeringen karaktäriserad med orden: "Grüss mich nicht Unter den Linden" — hälsa inte på mig då vi ses Unter den Linden. Uttrycket är hämtat från en bekant strof av Heinrich Heine:

Blamier mich nicht, mein
schönes Kind,
Und grüss mich nicht Unter
den Linden.
Wenn wir nachher zu Hause
sind
Wird sich schon alles finden,

Eller i Ture Nermans fria översättning:

Blamera mig inte, min
vackra vän,
passera mig obekant bara.
När vi i kväll är hemma igen
blir allt som det skall vara.

Unter den Linden var på Heines tid i Berlin ungefär det samma som Strandvägen för femtio år sedan i Stockholm — den eleganta promenaden, där fint folk möttes och hälsade, men där också mindre fina damer arbetade med koketta och inbjudande ögonkast. Meningen är att partierna inte offentligt får visa sig intima och kärvänliga; ömhetsbetygelse, uppörelserna, måste sparas tills de är i enrum, i koalitionsutskottets eller regeringens avskilda och tryggade stillhet. Annars kan folk börja misstänka ett varmare förhållande än som är anständigt partier emellan, ja, rent av tro att de stora orden i program och på talartribuner inte är riktigt allvarligt menade.

Det spel som ligger bakom skämtet om Unter den Linden är förvisso välbekant även från andra länders parlament. För nära fyrtio år sedan uppstod en animerad utrikesdebatt i den svenska riksdagen; de deltagande herrarna, bland andra den liberale ledaren, vänster-socialismens ledare och en av socialdemokratiens främsta representanter, utslungade i häftig och myndig ton beskyllningar mot varandra som snart syntes gå ut på landsförräderi. En ung och oefaren man, som åhörde debatten och strax

generat skule träffa deltagarna på ett kommittésammanträde, väntade sig en privat fortsättning i form av hårda ord och personliga brytningar; han blev lättad, men också litet generad då de rasande debattörerna skojade om sina bedrifter som om de spelat teater. Kamraderiets historia är ännu, trots Jouvenels försök i genren, oskriven, men alla anar skillnaden mellan de mysande kamraterna i utskottsrummen och de rytande deklamatörerna på folkmötet. Det finns utan tvivel politiker som ständigt tycks leva i det allvarliga partisinnets uniform, som ständigt avpromenerar Unter den Linden utan turer till diskretare lokaler; i Sverige ligger det när-

mast till hands att tänka på hans excellens hr ministern för utrikes ärenden. Det finns andra som ofta synes förväxla Unter den Linden med den hemliga mötesplatsen; centerpartiets ledare är ett gott exempel. Skytteltrafiken mellan gemytlighet och högtidlighet hör, bortsett från sådana undantag, till politikens villkor.

Men situationen i Österrike och Holland medför en skärpning av dessa villkor. Partierna har sedan många år regerat tillsammans utan att detta samregerande, som i Schweiz, betraktas som en naturlig och korrekt sak, en praxis att vara stolt över och att utan tvekan fullfölja. Koalitionen ter sig, trots dess långa fortvaro, som en något tvivelaktig lösning av parlamentarismens dilemma; man känner misstänksamhet mot den eller de partier med vilka man allierat sig och mot den regering som leder och presenterar samarbetet; man är angelägen om att framhäva sin egenart och att inför väljarna uppträda som självständiga och med bestämda åskådningar utrustade partier, vilka endast motvilligt och av tillfälliga motiv förmåtts till samverkan. Förbudet att hälsa Unter den Linden blir det pris som anses nödvändigt för att partierna skall leva i arbetsgemenskap utan att blamera sig inför väljarna.

En socialdemokratisk parlamentariker, doktor Broda, har för Österrikes del åskådligt skildrat denna situation. Partierna är, skriver han, inte längre några världsåskådningspartier, men de vill gärna uppträda som om de vore det. "Nästan krampaktigt bemödar de sig om att konstruera skenproblem, där äkta problem och motsättningar inte längre finns. I polemiken mellan de båda partierna härskar en ton som inte stämmer överens med deras reella samarbete på nästan varje nivå i förvaltningen, från kommunen till regeringen. Ehuru de sedan länge är fullvuxna, löper de omkring i slyngelårens urvuxna kläder och söker att i uttryck och åtbörder verka som ynglingar. En okunnig utländsk läsare av våra partitidningar måste få intrycket att man i Österrike alltid slåss och nästan aldrig samarbetar. I verkligheten samarbetar man alltid och slåss nästan aldrig... Denna kostymering med starka ord från gångna tider har förlorat sin inre ärlighet."

Motsättningen mellan samarbetets realitet och stridens fasad leder till en tendens att avdela skilda personer för de båda verksamhetsformerna. I regeringen sitter i regel samarbetets män, som endast vid solenna tillfällen och valstrider griper till stora ord; i partibyråkratin och pressen framträder de ilska eller åtminsto-

"BLAMERA MIG INTE..."

ne temperamentsfulla, som utan obehag talar om ideologier och beskriver motståndarna som på en gång odugliga och farliga. I Holland underlättas denna arbetsfördelning av att parlamentsledamöterna inte får sitta i regeringen och sålunda är skickade att verka med den hets och de överdrifter som ministrarna inte kan eller vill prestera. Partierna blir Janusgestalter med två ansikten, det ena vänligt och förbindligt mot arbetskamraterna, det andra förvirrat i ursinne mot medtävlar och motståndarna.

Denna partiteknik blir i Holland och Österrike från en synpunkt naturligare än i exempelvis England och de skandinaviska länderna. Man har, i högre grad än i de sistnämnda staterna, religiöst betingade

motsättningar att appellera till i striden mellan partierna, motsättningar som lever kvar, trots att de för det praktiska samarbetet är av ringa eller ingen betydelse. I Österrike ser gärna socialisterna fortfarande folkpartiet som den katolska reaktionens parti, medan folkpartiets väljare misstänker socialismen för ateism och antiklerikalism. Läget är liknande i Holland, med dess katolska, protestantiska och — åtminstone tidigare — sekularistiskt inriktade liberala och socialdemokratiska partier. "Världsåskådningarna" kan vid behov användas som fanor för partimassorna, och de bestämmer i stor utsträckning partitillhörigheten, trots att tvisterna i realiteten gäller ekonomiska frågor, som skär rätt igenom de

ideologiska skiljelinjerna — därför blir det relativt lätt att kombinera praktiska kompromisser och principiella stridsparoller.

Det väsentliga är dock att samregerandet, vars förutsättning är en utjämning i förhållandet mellan partierna, i sin tur starkt bidragit till denna utjämning. Man har funnit att det går bra att samarbeta, att de intressen partierna anser sig tjäna kan tillgodoses genom uppgörelser i samregeringens hägn, att det ofta är bättre med förlikning än konflikt. Mellan de samverkande politikerna och deras följn uppstår en vilja att komma överens, att finna medlande lösningar. Den tid synes närma sig då det inte längre blir riskabelt att hälsa Unter den Linden.